

საქართველოში სურსათის/აგროლაბორატორიების განვითარების კონცეფცია

თბილისი
2023

“საქართველოში სურსათის/აგროლაბორატორიების განვითარების კონცეფცია” შემუშავდა ჩეხეთის განვითარების სააგენტო (CzDA) მხარდაჭერით - ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული პროექტის „საქართველოში სურსათის უვნებლობისა და SPS სექტორის მხარდაჭერა ENPARD IV-ის ფარგლებში“ (GCP/GEO/022/EC, რომელსაც ახორციელებენ გაეროს სურსათისა და სოფლის

მეურნეობის ორგანიზაცია (FAO) და ჩეხეთის განვითარების სააგენტო (CzDA)), 3.1.1. აქტივობის ფარგლებში - „SLA-ის და სხვა ლაბორატორიების შესაძლებლობების გაზრდა სურსათის უვნებლობის, ცხოველთა და აკვაკულტურების ჯანმრთელობისა და მცენარეთა დაცვის საჭიროებების მხარდასაჭერად“.

DRAFT

შინაარსი:

1.შესავალი

4

2. არსებული მდგომარეობის ანალიზი

6

2.1. სტრატეგიით განსაზღვრული ამოცანების შესრულების მდგომარეობა	6
2.2.სიახლეები	7
2.3. არსებული გამოწვევები	7
3. ხედვა და გამოწვევების გადაჭრის გზები	9
3.1. ხედვა, პრიორიტეტები და პრინციპები	9
3.2. ძირითადი მიმართულებები და მიღწევის გზები	11
მიმართულება 1: კოორდინაცია და ერთობლივი სტრატეგიული ქმედებები	11
მიმართულება 2: პერსონალის კვალიფიკაციის, ტრანსფერული (მ.შ. Soft) უნარ-ჩვევების გაუმჯობესება	11
მიმართულება 3: ლაბორატორიების და მომსახურების მიმწოდებლების საქმიანობის ფინანსური ხელშეწყობა	11
მიმართულება 4: ლაბორატორიული გამოკვლევების ხარისხის / ვალიდობის უზრუნველყოფისთვის საჭირო მექანიზმების გაუმჯობესება	12
მიმართულება 5: სურსათის უვნებლობის სახელმწიფო კონტროლის ეფექტურობის გაუმჯობესება	12
მიმართულება 6: ეროვნული რეფერენსლაბორატორიების გაძლიერება	12
მიმართულება 7: ლაბორატორიების ეროვნული ასოციაციის განვითარება	12
მიმართულება 8: ლაბორატორია-მომხმარებელის ურთიერთობის გაუმჯობესება	12
<i>კონცეფციის მოქმედების ვადა: 2024-2027წწ.</i>	12
3.3. სექტორული პრიორიტეტები, რა მიმართულებითაც უნდა მოხდეს პრობლემების გადაწყვეტა	13

1.შესავალი

2022 წლის 3 მარტს, საქართველომ ევროკავშირში გაწევრიანების შესახებ განაცხადი შეიტანა. ამჟამად, საქართველოს, როგორც კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის შესაძლებლობების განხილვის პროცესი მიმდინარეობს.

ამ პროცესს წინ უსწრებდა 2014 წელს საქართველოს მხრიდან ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმებაზე ხელმოწერა, რომლის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია ევროკავშირთან (EU) ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმება (DCFTA).

შეთანხმება მოიცავს ვაჭრობასთან დაკავშირებულ საკითხთა ფართო სპექტრს, რაც 15 მიმართულებით შემოიფარგლება. მათ შორის მნიშვნელოვანია თავი IV-ით განსაზღვრული სანიტარული და ფიტოსანიტარული ზომები (შემდგომში - SPS ზომები), რომლის ერთერთი მიზანია SPS ზომებს დაქვემდებარებული პროდუქციით ვაჭრობის ხელშეწყობა, ადამიანის და ცხოველთა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის და მცენარეთა სიჯანსაღის დაცვა. ამ მიზნის მიღწევისათვის კი აუცილებელია ვაჭრობასთან დაკავშირებული SPS ზომების გატარებისას სრული გამჭვირვალების უზრუნველყოფა, ქართული მარეგულირებელი სისტემის ევროკავშირის მარეგულირებელ სისტემასთან დაახლოება, მხარეების მიერ ცხოველთა ჯანმრთელობის და მცენარეთა სიჯანსაღის მდგომარეობის აღიარება და რეგიონალიზაციის პრინციპების გატარება, საქართველოს მიერ გატარებული SPS ზომების ექვივალენტურობის აღიარება, SPS შეთანხმების ასრულების გაგრძელება, ვაჭრობის წახალისებისათვის მექანიზმებისა და პროცედურების შემუშავება და კომუნიკაციისა და ურთიერთანამშრომლობის გაუმჯობესება მხარეთა შორის.

ევროკომისიის მიერ ერთერთ პრიორიტეტულად დასახელებულ სფეროსთან - SPS ზომებთან დაკავშირებული საკითხები ასახულია საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების 2021 – 2027 სტრატეგია და სამოქმედო გეგმაში, რომელიც დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 20 დეკემბრის N2665 განკარგულებით (შემდგომში - სტრატეგია). სტრატეგია შემუშავებულია საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ, სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების ევროპის სამეზობლო პროგრამის (ENPARD) დახმარებით, ყველა შესაბამისი სახელმწიფო უწყების ჩართულობით, გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციასთან (FAO) და გაეროს განვითარების პროგრამასთან (UNDP) აქტიური თანამშრომლობითა და მხარდაჭერით.

სტრატეგიით განსაზღვრულია მიზანი 3. – „სურსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის ეფექტური სისტემები“, რომლის მიღწევის

ერთერთ მნიშვნელოვან ამოცანად, სხვა ამოცანებთან ერთად, განსაზღვრულია ლაბორატორიული შესაძლებლობების გაძლიერება.

სტრატეგიის განხორციელების მნიშვნელოვანი ნაწილია საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 07.07.2021 წლის N 2-1032 ბრძანებით დამტკიცებული სტრატეგიული დოკუმენტი - „სურსათის უვნებლობის სტრატეგიული დოკუმენტი 2020- 2023 წლები“. მასში განხილულია საქართველოს ეროვნული ლაბორატორიული სისტემა (2.3.5), ასევე სურსათის უვნებლობის პოლიტიკა და მიზნები საქართველოში (3.1.), რომელიც, ლაბორატორიული შესაძლებლობების გაძლიერებასთან დაკავშირებით, განსაზღვრავს კვლევის ახალი მეთოდების და პარამეტრების დანერგვას; ხოლო სურსათის უვნებლობის სტრატეგიის განხორციელების ღონისძიებები (3.2), აგრო-სასურსათო ლაბორატორიებთან დაკავშირებულ საქმიანობებში, ერთერთ პრიორიტეტად განსაზღვრავს „სსიპ-სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის მიერ (SLA) ეროვნული საკონსულტაციო შესაძლებლობების გაძლიერებას და მისთვის ეროვნული აღიარებული/რეფერენსლაბორატორიის სტატუსის მინიჭებას.“

რამდენადაც SPS დაქვემდებარებული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ამაღლება, ადგილობრივ და საერთაშორისო ვაჭრობის ხელშეწყობა და შესაბამისობის შეფასების სისტემის სრულყოფა მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული სურსათის უვნებლობის და ხარისხის, ცხოველთა ჯანმრთელობის და მცენარეთა სიჯანსაღის ლაბორატორიული გამოკვლევების სრულყოფილად განხორციელებაზე, ამიტომ ქვეყანაში არსებული სურსათის/აგროლაბორატორიების ლაბორატორიული გამოკვლევების(ტესტირების) შესაძლებლობების გაძლიერების, შემდგომი სრულყოფის და მდგრადობის უზრუნველყოფისათვის აუცილებელია სურსათის/აგროლაბორატორიების მდგრადი განვითარების კონცეფციის ჩამოყალიბება, რომელიც ხელი შეუწყობს მოსახლეობის ჯანმრთელობის და სიცოცხლის დაცვის, მომხმარებელთა უფლებების და გარემოს დაცვის გაუმჯობესებას, ადგილობრივი მწარმოებლების კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას და საერთაშორისო ბაზრებზე წვდომას, რითაც მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) სამი მთავარი მიმართულების - ჯანმრთელობა და კეთილდღეობა (მიზანი N3), მრეწველობა, ინოვაცია და ინფრასტრუქტურა (მიზანი 9), არა შიმშილს (მიზანი N2) შესრულებაში.

ამ მიზნით, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2023 წლის 27 იანვრის N2-22 ბრძანებით შეიქმნა სამუშაო ჯგუფი, რომელსაც დაევალა „ეროვნული რეფერენსლაბორატორიის სტატუსის მინიჭებისათვის კრიტერიუმების შეფასება და სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიის, მცენარეთა დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სფეროებში ლაბორატორიული საქმიანობის კონცეფციის შემუშავება“. სამუშაო ჯგუფის მუშაობაში მონაწილეობდნენ გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტოს, სსიპ - სოფლის მეურნეობის

სახელმწიფო ლაბორატორიის, სსიპ - სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის, სსიპ - შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტის, - აჭარის არ-ის სსიპ - ლაბორატორიული კვლევითი ცენტრის, საქართველოს ლაბორატორიების ასოციაციის წარმომადგენლები. წინამდებარე კონცეფციის შემუშავებისას სამუშაო ჯგუფი ხელმძღვანელობდა „პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავების, მონიტორინგისა და შეფასების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 20 დეკემბრის #629 დადგენილებით.

ინფორმაცია საჯარო კონსულტაციების შესახებ:

2. არსებული მდგომარეობის ანალიზი

2.1. სტრატეგიით განსაზღვრული ამოცანების შესრულების მდგომარეობა

სოფლის განვითარების 2021-2027 წწ სტრატეგიის 2021-2023 წწ სამოქმედო გეგმის მონიტორინგის ანგარიშის თანახმად, 2022 წელს ISO 17025 სტანდარტის ფარგლებში, ISO 9001:2015 სერტიფიკატის საფუძველზე სურსათის, მათ შორის წყლის, მცენარეთა და ცხოველთა დაავადებებზე სსიპ - სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიაში სულ დაინერგა 53 ახალი მეთოდი და 15 ახალი პარამეტრი, რომელთაგან აკრედიტაციის პროცესი გაიარა 44 მეთოდმა და 15 პარამეტრმა.

„სურსათის უვნებლობის სტრატეგიული დოკუმენტი 2020- 2023 წლები“-ს (3.2) პუნქტით განსაზღვრული მოთხოვნათა გათვალისწინებით, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 15.03.2023 წლის N2-137 ბრძანებით, სსიპ - სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიას მიენიჭა ეროვნული რეფერენსლაბორატორიის სტატუსი, სურსათის მიკრობიოლოგიური, ზოგადი ქიმიური და ინსტრუმენტული, ცხოველთა დაავადებების და მცენარეთა მავნე ორგანიზმების რეფერენს მეთოდებით კვლევების ჩამონათვალის შესაბამისად.

გარდა ამისა, აღნიშნული სტრატეგიის (3.1) პუნქტით განსაზღვრულ მოთხოვნათა და სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული აქტივობების შესრულების მიზნით, 2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 2022 წელს სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიაში დანერგილი იქნა ლაბორატორიული კვლევების ახალი მეთოდები. მათ შორის:ცხოველთა დაავადებების დიაგნოსტიკის დეპარტამენტი - 8 მეთოდი, სურსათის კვლევის დეპარტამენტი - 20 მეთოდი, მცენარეთა მავნე ორგანიზმების დიაგნოსტიკის დეპარტამენტი - 24 მეთოდი.

დღეისათვის სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიაში სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის სფეროში ლაბორატორიული გამოკვლევები ხორცილდება 520 მეთოდით.

დღეის მდგომარეობით, საქართველოს აკრედიტაციის ერთიანი ეროვნული ორგანოს - აკრედიტაციის ცენტრის მიერ სსტ ისო/იეკ 17025:2017/2018-ის შესაბამისად სურსათის (მ.შ. სასმელი წყლის) /აგრო სფეროში აკრედიტებულია 32 საგამოცდო ლაბორატორია (როგორც სახელმწიფო, ასევე კერძო).

2.2.სიახლეები

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში 2023 წელს განხორციელებული რეორგანიზაციის საფუძველზე, 2023 წლის პირველი აპრილიდან სამინისტროში შექმნილია სურსათის პოლიტიკის დეპარტამენტი, რომლის დებულებაშიც, კომპეტენციებში პირველად იქნა ასახული:

- ადგილობრივ და საერთაშორისო ვაჭრობის ხელშეწყობისა და შესაბამისობის შეფასების სისტემის სრულყოფის მიზნით, ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო და სურსათის ლაბორატორიული სექტორის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა;
- ქვეყანაში სურსათთან დაკავშირებული ხარისხის სქემების პოლიტიკის შემუშავება და განვითარება;
- სავაჭრო ურთიერთობებში მყოფ ბიზნესოპერატორებთან და ასოციაციებთან თანამშრომლობა, მათი ლოჯისტიკური საჭიროებების და პრობლემების იდენტიფიცირება და კომპეტენციის ფარგლებში ხელშეწყობა;
- სურსათის ინდუსტრიისა და ვაჭრობის სფეროებში ეროვნული კანონმდებლობით განსაზღვრული და საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულების ხელშეწყობის მიზნით, კომპეტენციის ფარგლებში, წინადადებების მომზადება ან/და მომზადებაში მონაწილეობის მიღება, მისი განხორციელება ან/და განხორციელებაში მონაწილეობის მიღება.

2.3. არსებული გამოწვევები

ქვეყანაში არსებული სურსათის/აგროლაბორატორიების მდგომარეობის ანალიზი, გარდა სტრატეგიული დოკუმენტებისა, მოცემულია საერთაშორისო პროექტების ფარგლებში განხორციელებულ შესაბამისი კვლევების საფუძველზე შემუშავებულ დოკუმენტებში:

სურსათის უვნებლობისა და SPS სექტორის მხარდაჭერა ENPARD IV-ის ფარგლებში GCP/GEO/022/EC ENPARD განხორციელებული FAO-ს ანგარიში „ლაბორატორიის საჭიროებათა ანალიზი“ (ბერტ პოპინგი, 2022).

UNIDO-GQSP-ის პროექტის დოკუმენტი: „საქართველოს ლაბორატორიული ინფრასტრუქტურის მდგრადი განვითარების სტრატეგიული გზამკვლევი“ (2022);

პროექტი - ინვესტირება უვნებელ და ხარისხისა და მესაქონლეობაში - „საგამოცდო ლაბორატორიების შესაძლებლობების შეფასება“ (2020).

აღნიშნული დოკუმენტები შემუშავებულია შესაბამისი კვლევების საფუძველზე და განკუთვნილია ყველა დაინტერესებული მხარისათვის (სამინისტროები, დონორი ორგანიზაციები და სხვ.).

კვლევებმა ცხადყო, რომ როგორც სახელმწიფოს სტრუქტურები, ასევე კერძო სექტორი მრავალი გამოწვევის წინაშე დგას, რაც ძირითადად უკავშირდება საქართველოში არსებული ლაბორატორიული სერვისების არასრულყოფილად ფუნქციონირებას.

აღნიშნულთან დაკავშირებით, UNIDO-GQSP-ის პროექტის ფარგლებში, გარკვეული დახმარება გაეწია საქართველოს ლაბორატორიების ასოციაციას (GeLab), მისი ცნობადობის გაზრდის მიზნით, რათა მომავალში GeLab-მა შეასრულოს ლაბორატორიებისა და შესაბამისი დაინტერესებული მხარეების ურთიერთთანამშრომლობის პლატფორმის როლი.

სამივე დოკუმენტში წარმოდგენილია საქართველოში ლაბორატორიულ სერვისებთან არსებული გამოწვევები. ამ გამოწვევების შესწავლის საფუძველზე, სამუშაო ჯგუფმა მოახდინა პრიორიტეტული გამოწვევების იდენტიფიკაცია:

ეს ძირითადი გამოწვევებია:

- დაინტერესებულ მხარეებს შორის ნაკლები კოორდინაცია;
- პერსონალის კვალიფიკაციის, ტრანსფერული (Soft) უნარ-ჩვევების ნაკლებობა; (მათ შორის უცხო ენების ნაკლებად ცოდნა) და კლიენტზე ორიენტირებული მომსახურება;
- CRM და PT-პროვაიდერების არ არსებობა ქვეყანაში;
- საერთაშორისო და ქართული ტრენინგ-კურსების სიმცირე;
- მეტროლოგიურად მიკვლევადი დაკალიბრებების ნაკლებობა;

- ევროკავშირის და სხვა საერთაშორისო სტანდარტებით განსაზღვრული მეთოდების გამოყენების ნაკლებობა (GOST-ის უფრო ხშირი გამოყენება, ვიდრე ISO და EN);
- ლაბორატორიული გამოკვლევების შესაძლებლობების (ფინანსური და ტექნიკური) ნაკლებობა, განსაკუთრებით პესტიციდების, ვეტერინარული პრეპარატების, მძიმე ლითონების და სხვა ქიმიური დამაბინძურებლების, სურსათთან შეხებაში მყოფი მასალების, საკვებდანამატების, ცხოველის საკვების და სხვ. ლაბორატორიული გამოკვლევებთან დაკავშირებით;
- სურსათის სენსორული ანალიზის განხორციელების ნაკლები პრიორიტეტულობა, შესაბამისი ინფრასტრუქტურის და კვალიფიციური სპეციალისტების სიმცირე, სახელმძღვანელოების და მეთოდური მითითებების არარსებობა, რაც მნიშვნელოვნად უშლის ხელს ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზრებზე კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოებასა და ექსპორტს.
- უმეტეს რეგიონებში ფართო სპექტრის ლაბორატორიული სერვისების ნაკლებობა;
- კერძო და სახელმწიფო ლაბორატორიებს შორის კონკურენტუნარიანი გარემოს ნაკლებობა;
- ახლადშექმნილი ეროვნული რეფერენსლაბორატორიების საერთაშორისო მოთხოვნებთან ჰარმონიზაციის არასაკმარისი შესაძლებლობები;
- საქართველოს ლაბორატორიების ასოციაციის (GeLab) არასაკმარისი შესაძლებლობები.

3. ხედვა და გამოწვევების გადაჭრის გზები

3.1. ხედვა, პრიორიტეტები და პრინციპები

არსებული გამოწვევების გადასაწყვეტად და ოპტიმალური ეროვნული ლაბორატორიული ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად, რომელიც ფოკუსირებული იქნება მიზნობრივი და მდგრადი ლაბორატორიული ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე, უმნიშვნელოვანესია სწორი ლაბორატორიული პოლიტიკის კონცეფციის შემუშავება და მისი სათანადოდ აღსრულების მექანიზმების განსაზღვრა.

სახელმწიფოს ამოცანაა სურსათის უვნებლობის სისტემის სტაბილურობისა და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა და მკაფიო წესების დადგენა სფეროში ჩართულ დაინტერესებულ მხარეებისათვის (მაკონტროლებელი ორგანოები, სურსათის ბიზნეს ოპერატორები და სურსათის/ავრო ტესტირების ლაბორატორიები), რათა უზრუნველყოფილ იქნეს ბაზარზე განთავსებული სურსათის უვნებლობა და

ადგილობრივი და საერთაშორისო ვაჭრობის ხელშეწყობა. ეს არის საერთო პირველადი მიზანი, რომლისკენაც მიმართულია წინამდებარე კონცეფცია.

ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელია ცალკეული მიმართულებების განხორციელებით, რომლებიც დაზუსტებულია ქვეყნის მიმდინარე საჭიროებებისა და გარკვეულ სფეროებში საკმაოდ შეზღუდული ტექნიკური, საკადრო და ფინანსურ შესაძლებლობების გათვალისწინებით.

ხედვა: მძლავრი, მოქნილი და მდგრადი სურსათის/აგროლაბორატორიების სისტემა უზრუნველყოფს სურსათის ბიზნესოპერატორების მიერ, როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო ბაზრებზე, მხოლოდ უვნებელი და ხარისხიანი სურსათის განთავსებას, ხოლო მაკონტროლებელი ორგანოები კი სრულყოფილად განახორციელებენ საერთაშორისოდ აღიარებულ სახელმწიფო კონტროლს, რაც ხელს შეუწყობს ქართული აგრარული და სასურსათო წარმოების ზრდას და საერთაშორისო ვაჭრობას. მომხმარებლებს ექნებათ სარწმუნო ლაბორატორიულ კვლევებზე დაფუძნებული, ინფორმირებული არჩევანის გაკეთების შესაძლებლობა, რაც თავისთავად განაპირობებს მათი სიცოცხლის, ჯანმრთელობის და ინტერესების დაცვას.

სექტორული პრიორიტეტები:

- ხელმისაწვდომი და ხელსაყრელი ხარისხიანი ლაბორატორიული მომსახურება სხვადასხვა დამკვეთისთვის (სახელმწიფო, FBO, სერტიფიცირების ორგანოები);
- ეკონომიურად მომგებიანი, ეკოლოგიურად სუფთა და სოციალურად პასუხისმგებლობიანი ოპერირება;
- წვდომა სხვადასხვა რესურსებზე (კომპეტენტური პერსონალი და მნიშვნელოვანი ინფორმაცია; ხელსაყრელი და ხარისხიანი აღჭურვილობა, მასალები და სხვადასხვა სერვისები; ფინანსური მხარდაჭერა);
- კონკურენტუნარიანი გარემო (კერძო და სახელმწიფო ლაბორატორიების არსებობა და თანასწორობა);
- რეფერენს ლაბორატორი(ებ)ის სისტემის ფუნქციონირების უზრუნველყოფა.
- მძლავრი ლაბორატორიების ასოციაცია - ლაბორატორიების მდგრადი განვითარებისთვის

პრინციპები: მიზანზე მორგებული სურსათის/აგრო ლაბორატორიების სისტემის განვითარება და შენარჩუნება ეყრდნოდა შემდეგ პრინციპებს:

- **თანმიმდევრულობა** - საერთო მიზნების შესახებ გაგებასა და შეთანხმებაში, როგორც მიმდინარე, ისე მომავალი შესაძლებლობებისთვის;

- **კეთილსინდისიერება** - ისეთი გარემოს შექმნა, სადაც ლაბორატორიას შეუძლია მიუკერძოებელი ფუნქციონირება და მის მიერ მიღებულ შედეგებისადმი ნდობის ჩამოყალიბება;
- **ინკლუზიურობა** - ყველა შესაბამისი დაინტერესებული მხარის ჩართულობა ლაბორატორიული სისტემის გაძლიერებაში;
- **ოპტიმიზაცია** - ინტერვენციები ფოკუსირებულია კონკრეტულ პრიორიტეტებზე, მათ შორის შიდა და საერთაშორისო ბაზრის მოთხოვნებზე, საჭიროებებიდან გამომდინარე;
- **მდგრადობა** - ლაბორატორიული პოლიტიკა ეფუძნება შესაბამის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ მიზნებს, მიმართულია ლაბორატორიული შესაძლებლობების გაძლიერებაზე, შემდგომ განვითარებასა და შენარჩუნებაზე,

3.2. ძირითადი მიმართულებები და მიღწევის გზები

გამოწვევების გადასაჭრელად, შესაბამისი მიზნებისა და ამოცანების ფორმულირებისათვის, კონცეფცია ითვალისწინებს სფეროში არსებულ ძლიერ მხარეებსა და შესაძლებლობებს, რათა საქართველოში შეიქმნას კონცეფციით დასახული მიზნისთვის შესაფერისი, მდგრადი ლაბორატორიული ინფრასტრუქტურა.

მიმართულება 1: კოორდინაცია და ერთობლივი სტრატეგიული ქმედებები

- MEPA, როგორც საქართველოში სურსათის/აგროლაბორატორიების პოლიტიკის შემუშავების ინიციატორი და პოლიტიკის განმსაზღვრელი, შექმნის სამუშაო ჯგუფს, სხვადასხვა სამინისტროების და ყველა დაინტერესებული მხარეების ჩართულობით და კოორდინაციას და მონიტორინგს გაუწევს კონცეფციით განსაზღვრული მიმართულებების განხორციელებას;

მიმართულება 2: პერსონალის კვალიფიკაციის, ტრანსფერული (მ.შ. Soft) უნარ-ჩვევების გაუმჯობესება

- სფეროში არსებულ საჭიროებებზე მორგებული საერთაშორისო და ქართულენოვანი ტრენინგ-კურსების სიხშირის გაზრდა;
- ეროვნული რეფერენსლაბორატორიების მიერ ლაბორატორიული გამოკვლევების მეთოდების გავრცელება, ტრენინგების ჩატარება და საჭირო ინფორმაციის გაცვლა;
- ლაბორატორიულ (სახელმწიფო და კერძო) და აღმასრულებელ-მაკონტროლებელ ინსტიტუციებში (მ.შ. MEPA, NFA, RS და ა.შ.) ინგლისური ენის ცოდნისა და კომპიუტერული უნარების გაუმჯობესება;

- პოლიტიკის განმსაზღვრელი და განმახორციელებელი ორგანოების შესაძლებლობების და უნარების გაძლიერება, ცნობიერების ამაღლება;
- მიზნობრივ საჭიროებებზე ორიენტირებული სახელმძღვანელო მითითებების შემუშავება;

მიმართულება 3: ლაბორატორიების და მომსახურების მიმწოდებლების საქმიანობის ფინანსური ხელშეწყობა

- ლაბორატორიების დაფინანსების მხარდასაჭერი მექანიზმების შექმნა სხვადასხვა პროექტებისა და პროგრამების ფარგლებში;
- პრიორიტეტული ლაბორატორიული გამოკვლევების დანერგვის სუბსიდირების და შესაბამისი ტექნიკური მომსახურების ხელშეწყობა.

მიმართულება 4: ლაბორატორიული გამოკვლევების ხარისხის / ვალიდობის უზრუნველყოფისთვის საჭირო მექანიზმების გაუმჯობესება

- სერტიფიცირებულ რეფერენს მასალებზე და PT/ILC სერვისებზე წვდომის ხელშეწყობა.

მიმართულება 5: სურსათის უვნებლობის სახელმწიფო კონტროლის ეფექტურობის გაუმჯობესება

- სურსათის ეროვნული სააგენტოს და შემოსავლების სამსახურის უფლებამოსილი პირებისათვის ლაბორატორიული გამოკვლევებისათვის ნიმუშის აღების უნარ-ჩვევების გაუმჯობესება და ტრენინგების ორგანიზება შედეგების ინტერპრეტაციასთან დაკავშირებულ საკითხებზე;
- საჭიროებებზე ორიენტირებული სახელმძღვანელო მითითებების, სახელმძღვანელო რეკომენდაციების, საინფორმაციო და საცნობარო მასალების შემუშავება და გავრცელება;
- ლაბორატორიული საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება, საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული კონფიდენციალურობის მოთხოვნების გათვალისწინებით.

მიმართულება 6: ეროვნული რეფერენსლაბორატორიების გაძლიერება

- რეფერენსლაბორატორიების ინსტიტუციონალური განვითარება;
- კვლევის ახალი რეფერენს მეთოდების დანერგვაში ხელშეწყობა;
- პროფესიული ტესტირების (PT) პროგრამების დანერგვაში ხელშეწყობა.

მიმართულება 7: ლაბორატორიების ეროვნული ასოციაციის განვითარება

- GeLab-ის ორგანიზაციული განვითარებისათვის საჭირო ხელშეწყობა;
- GeLab-ი სერვისების/ მომსახურების პორტფოლიოს/პაკეტების განვითარების ხელშეწყობა.

მიმართულება 8: ლაბორატორია-მომხმარებელის ურთიერთობის გაუმჯობესება

- ლაბორატორიის საქმიანობასთან დაკავშირებული საკომუნიკაციო/საცნობარო მასალის შექმნა და ფართოდ გავრცელება.

კონკრეტული მოქმედების ვადა: 2024-2027წწ.

3.3. სექტორული პრიორიტეტები, რა მიმართულებითაც უნდა მოხდეს პრობლემების გადაწყვეტა

ნებისმიერი საქმიანობა, მათ შორის ლაბორატორიული სექტორის მდგრადი განვითარება, უკავშირდება გარკვეულ, შედეგზე ორიენტირებულ პროცესებს, რომელთა წარმართვისთვის საჭიროა შესაბამისი ადამიანური, ფინანსური და ტექნიკური რესურსების არსებობა. არასაკმარისი რესურსები ან მათი არასათანადო ხარისხი ხელს უშლის პროცესების სრულყოფილად განხორციელებას.

შესაბამისად, ლაბორატორიული პოლიტიკის მდგრადი განვითარებისთვის აუცილებელია ქვეყანაში არსებული საჭირო რესურსების იდენტიფიცირება, მათი ხარისხის დონის განსაზღვრა, საერთაშორისო მოთხოვნებთან შეუსაბამობების/გამოწვევების დადგენა და მათი გადაჭრის გზების მოძიება.